

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., Váci körút 23

hová minden küldemény intézendő.

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.—
Félévre 4 „—
Negyedévre 2 „—

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

A zsidók és a német nyelv. Irta: Vá z s o n y i Vilmos. — Konstantinápolyból. (Tárczaczikk) Dr. B. Á-tól, — Rabbi Dr. Lehmann Markus. — A nagyváradí rabbiválasztás. — A polygamia lehetetlenné tétele. Koh n Mihály, monori rabbítól. — Pészach és a népkonyha. Egy szegény ifjútól. — Zsidók Olaszországban. — A vitatkozók. Rajz a lengyelországi zsidó népeletből. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Hirdetések.

A zsidók és a német nyelv.

Egész elismeréssel és lelkesedéssel szólnak a magyar zsidók hazafiságáról — cseh lapok. Cseh kitünőségek, közöttük Zucker és Pollak zsidó vallású reichsrat-képviselők felhívást bocsátottak közzé a cseh lapokban, melyben felszólítják a csehországi zsidókat, hogy iskoláikban cseh nyelven tanítsanak, templomaikban cseh nyelven prédikáljanak és ne legyenek mindenfelé a némettség terjesztői, hiszen az antiszemitizmust éppen a német vidékek propagálják, míg a csehek a felekezeti gyűlölködéstől távol állanak. A felhívás végül követendő példa gyanánt állítja oda a magyar zsidók magatartását, a kik a magyar nemzettel egybeolvadtak és a magyar kultúra és nemzeti szellem hívei.

Végre egy elismerő szó, mely méltatja azt a nagy munkásságot, melyet a zsidók a magyarosodás terén 1867 óta kifejtettek. Csak hogy azt az elismerést Csehországból kell hazaszállítanunk, a csehektől kell hallanunk, hogy jó magyarok vagyunk; itthon akadnak olyanok, a kik magyarságunkat tagadásba veszik. Itthon óriási üdvriadal üdvözöl minden szál nemzeti-ségi gyermeket, a ki megtanult egy magyar verset, a hirlapok lelkesedéssel irnak ama érdemes tanítóról, vagy lelkeszről, a kinek ez a nagy vívmány köszönhető; de a zsidóknál a bámulatos haladást, gyors magyarosodást névben, érzésben, nyelvben, kulturában, semmibe veszik.

A cseh lapok nyilatkozata is meggyőzhetné Magyarországon azon elemeit, a kik a zsidók iránt táplált idegenkedésükkel felhagyni nem tudnak, hogy a magyar zsidók üldözése társadalmi helyzetének szándékos nehezítése, nemcsak embertelenség, nemcsak korlátoltság, hanem első sorban hazafiatlanság. A magyar fajnak Magyarországon nincs meg abszolút többsége; magyar szempontból esztelenség tehát visszautasítani azokat, akik önként állottak a magyarság zászlaja alá és a nemzetiségi vidékeken is a magyar szellem, a magyar állameszme támaszai. Az antiszemita szeretnek Széchenyire hivatkozni, a kinek némely nyilatkozatát a maguk irányának igazolására akarnák félremagyarázni; nos, ha olyan alaposan tanulmányozták Széchenyit, hogy még azt is meglelték munkáiban, a mi nincsen bennük, bizonyára ismerni fogják azt a mondását is, hogy a magyar nép oly kicsiny, hogy még az apagyilkosnak is meg kell kegyelmezni. Ha megkegyelmeznek az apagyilkosnak, talán kegyelmet talál előttük az a magyar is, a kinek nincsen más vétke, csak az, hogy zsidó . . . Erős meggyőződésünk, hogy az antiszemitizmus letiprása éppen olyan mértékben érdeke a zsidó felekezetnek, mint az egész magyarságnak. A ki nem akar ellene küzdeni a zsidóság érdekében, a ki nem akar szembe szállni vele a demokrácia szempontjából, az vivjon meg vele a magyarság kedvéért.

De a cseh kiválóságok nyilatkozata nemcsak azért érdekes, mert hivatkozás történik benne a magyar zsidókra. E nyilatkozat, melyet kiváló zsidók is aláírták, egyfelől dicséret a magyar zsidóknak, másfelől szemrehányás a cseh zsidóságnak. És valljuk be a cseh zsidók ezt a szemrehányást nagyrészt megérdemlik. Közép-Európa zsidóságának nagy és igen nehezen gyógyítható hibája: érthetetlen görcsöcs ragaszkodása a német nyelvhez. Ez a nagy előszeretettel a német nyelv iránt egyszerűen megmagyarázhatatlan, mert hiszen a zsidóságot Németországhoz valami édes felejthetetlen emlékek nem igen fűzik. Az, hogy a zsidók Németországban szenvedték át a legkegyetlenebb üldöztetéseket, az, hogy a német faj ajándékozta meg Európát az antiszemitizmus találmányával: csak nem lehet ok arra, hogy a zsidók Németországon kívül is a németiség terjesztői legyenek. E magatartásukkal magukra zudítják ama nemzetek és nemzetiségek haragját, melyeknek körében élnek és egyáltalán nem nyerik meg a németek hálaát. A zsidók iránt érzett hála nem tartozik a németiség gyengéi közé. 1814-ben a zsidók is nagy számmal vettek részt a Napoleon ellen

vívott német »szabadságharcban«; küzdöttek Napoleon ellen, a ki polgárjogot adott nekik, mert a hová francia seregek betették lábukat, ott ki lett hirdetve a Code Napoleon, mely biztosította a zsidóknak is a polgárságot. A zsidók feláldozták a zsidóság érdekét németiségük kedvéért és jutalmul azt nyerték, hogy a győztes német nép visszadöntötte őket a régi szolgai állapotba. Azóta is Németország szellemi életének minden terén működtek a zsidók, a tudományok, a költészet, a zene mezején, a politika szcénáján mindenütt ott voltak a kultúráért küzdők sorában- és a porosz kultuszminister sokalja a zsidó tanulók számát, felsőbb helybenhagyással garázdálkodik az antiszemitizmus, mely igazolásául még csak ürügyet sem tud találni.

Nagyon jól értjük és méltányoljuk, ha valaki meggyőződésének martirja lesz, de azt méltányolni nem tudjuk, megérteni képesek nem vagyunk, ha a zsidók Németországon kívül a német nyelv martirjai akarnak lenni. Legyenek Németországban jó és hű németek, de ne terjeszsek a német nyelvet Németországon kívül, hanem legyenek annak az országnak hű fiai,

Konstantinápolyból.

Tisztelt szerkesztő ur!

Ön arra kér engem, hogy konstantinápolyi kirándulásomról írnék becses lapjának néhány sort.

Nagy kérdés ez, uram; nem kisebb, mintha Ön arra kérne, hogy Mózes 5 könyvéről írjak Önnek egy rövidke tárczaczikket.

Visszafelé jövet, amint a Balkán kietlen vidékeit szemlélgettük a vasuti coupé ablakain át és mind a hatan hallgatagon tündödtünk a konstantinápolyi bűvös élmények felett, megszóllalt egyik utitársunk és azt kérdezte, hogy mondaná meg kiki egy-két szóban, hogy miféle benyomást keltett benne a Szultánok városa. — az egyik így felelt:

„az ujkor Babeltornya.“

A másik; „a fény és fürtelem orgiája.“

»A végletek ironája,« — »az erények és bűnök városa,« »ezeregy éjszaka,« — »kényurak és szolgák tanyája« — mondánk mi többiek.

Ezek a végletes és ellentmondó epithetonok legjobban jellemzik azt a perveos benyomást, amelyet a mohammedán világ székvárosa tesz az idegenre- és épen ezért elégedjek meg tisztelt szerkesztő ur avval, ha én

csak úgy darabosan és rapszodikusán fogok egyes élményeimről írni ezuttal.

* * *

Nagyon érdekelt ottani bennszülött zsidó hitsorsosaink állapota.

Sajnos, hogy se a nyelvet, se a ritust nem értem és így csak a zsidók külső életének nyilvánulásáról szerezhettem némi fogalmat.

Ez a kép azonban nagyon sötét és elszomorító. A zsidók által lakott városrészek mindenütt a szegénység és nyomor tanyái.

A bennszülött zsidók az egész birodalomban és így a fővárosban is, a legalárendeltebb osztályát képezik a népnek. Az üzletélet terén nem tudják felvenni a versenyt a náluknál sokkal elevenebb és élelmesebb levantei néppel és így a szegénység és nyomor jutott ki osztályrészükhöz.

Jártam és éppen szombatnapon az ázsiai Kuszkundzsukban, mely a legprononciorozottabb zsidó városrészt. Dűledező szurtos faviskók, megviselt, görnyedt, csoszogó férfialakok, vérszegény asszonyok és csenevész gyermekeket láttam.

A hires zsidó női szépségeknek sehol semmi nyoma, legfőlebb a fényes fekete szemek villogó járása mutatja egy-egy fiatal leánynál a »race« fölnyét.

beszéljék annak a nyelvét, terjeszszék annak a kulturáját, melynek polgárai. Ideje már, hogy végleg megszűnjék az a zagyva felfogás, mely azt hiszi, hogy valami szorosabb kapcsolat van a zsidóság és a német nyelv között. A zsidóságnak csak egy nyelve van: a héber. Ez a zsidó felekezet nyelve felekezeti szertartásaiban; de a zsidóságnak olyan általános nyelve, melyen társalogna és beszélne, nincs és nem is szabad, hogy legyen, mert ez a nyelv örök akadály a zsidó felekezet és a nemzetek kebelében fennálló egyéb felekezetek közt egység létesüljön. Az isteni végzet úgy akarta, hogy a zsidóság mint nemzet létezni megszűnjék; él mint felekezet, mint faj. De a nemzeti szellem korszakában mindenkinek nem csak felekezeti és faji, hanem első sorban nemzeti életet is kell folytatnia. Élje a zsidóság ezt a nemzeti életet ama nemzetek körében, a hol születik, felnevelkedik, polgárjogot élvez. Hiszen az ujkori államok alapja nem az egységes vallás, sem az egységes faji jelleg, hanem az egységes nemzeti kultúra. A nemzeti kultúra az, mely a faji érzést legyőzi; általa lesz Göschenből, a kinek nagyatyja még német volt, hazafias an-

gol miniszter, az olasz származású Capriviből német birodalmi kancellár, az olasz eredetű Gambettából a francia hazafiság apostola. Mennyire félreértik az ujkori államok ezen jellegét a teutománia örültjei, a kik azt hiszik, hogy a mai németek egyenes ágban Herman cherusk fejedelemtől származnak, a ki a teutoburgi erdő bokrai mögül oly hősiezen lenyilasztatta hadaival Varrus légióit és a »német faj« szempontjából dühöngnek a zsidók ellen, kik beolvasztásukkal veszélyeztetik a faji tulajdonságok tisztaságát, Próbálják meg egyszer a teutománia betegei és vigyék el ujszülött gyermeküket, a kiknek ereiben bizonyára Hermann vére csörgedez, Franciaországba, bizzák ott hazafias francziák gondjaira és meglátják, husz esztendő múlva a francia kulturában felnevelkedett ifjuban nem lesz többé érzés a németség iránt.

És ha a zsidóság valóban mindenütt abban az irányban fog haladni, hogy szorosan odasimul nemzetéhez, vajjon egy csapásra megszűnik-e az antiszemitizmus? Nincs bennünk annyi naivitás, hogy ezt higyjük és hirdessük. Hiszen ha ez így volna, akkor Németországban, az antiszemitizmus fészkeiben, nem volna szabad egyet-

Ezek a fénylő szemek úgy tűntek fel előttem, mint dűledező várrom, melynek ablakai éjjente kí vannak világitva.

Többet sajnos a zsidókról mondani nem tudok.*

A török békében hagyta mindig zsidó alattvalóit; mi többi európai zsidók a küzdelemnek valóságos martírságát állottuk ki. Ime nagy bölcsesége a sorsnak; tölünk most fél a világ, vagy legalább is irigyel bennünket!!

Mennyire más képet mutat a bevándorlott európai zsidóság élete!

Ezek a művelt, egészen világias magatartású zsidók egyaránt dominálnak a kereskedelmi, mint a társadalmi életben. Pera és Galatának valóságos aristokratái ezek.

Alkalmam volt Back Jakab ur fényes uri házában egy a mi tiszteletünkre rendezett ebéden jelen lehetni.

Back ur pesti születésű, és maiglan is sokat tart magyar voltára; neje, ki született Orosdi lány, szintén magyar származású és olyan észbontó szőke szépség,

hogy testi és szellemi bájaival a szó szoros értelmében megannyiunkat elbűvölt és lebilincsel.

Egy igazi párisi szabású grande dame, aki férjének, egy rendkívül mély elméjű és szellemes világfinak oldalán 3 órán át részletetett bennünket a salonélet minden kellemetességében.

Back ur a konstantinápolyi kereskedelmi kamara elnöke is oly nagy méretű üzletnek főnöke, hogy nevét Stockholmtól Indiáig mindenütt a legnagyobb tisztelettel emlegetik.

Április 5-ének estéjét voltunk szerencsések Back ur házában tölthetni, gróf Széchenyi és a magyar és zsidó származású Osman pasa (Freund), Munir bey, kinek édes atyja, a magyar és zsidó származású Farkas, a legnagyobb török méltóságot a „musir“-rangot viseli, a nagy követség néhány tagja, Szathmáry és Bolgár magyar képviselők, Hevesi József szerkesztő barátom és dr. Kunoss, konstantinápolyban élő híres orientalista tanár, — mi sokáig nem fogjuk felejteni azt a bűvös hangulatot, amelyet Champagne hegyeinek és Cyprus szigetének borai, egy szőke Junó megvesztegető bájai és a Szultán születésnapja alkalmából kivilágított Bosporus százezernyi lángjainak fényes tarkasága nyújtott.

Tündéri est volt!

Dr. B. A.

* A zsidó szakállát látják — írja Heine egyik levelében — ée azt hiszik, hogy a zsidót ismerik. Kisérnék el házába, családi szentélyébe a zsidót és meggyőződnének, hogy szakállról itélni mennyire nem lehet. Az igen tisztelt, kitűnő dolgozótársunk is bizonyára nem egy fényes tulajdonát fedezte volna fel törökországi spanyol hitrokonnainknak is, ezen ivadékainál a hajdani zsidóság úgy szellemi, mint phizikai aristokracziájának, ha abban a helyzetben lett volna, hogy őket közelebbről megismerje, A szerk,

len antiszemita is lennie. Dehát nem is az antiszemita kedvéért kell a zsidóknak ezt a magatartást követniök, hanem önmagukért. Ha az antiszemita minden szava és tette különös tekintettel van a zsidókra, a zsidóknak nem kell e nemes példát követniök és cselekedhetnek minden különös tekintet nélkül az antiszemitákra. Be kell olvadniök a nemzetekbe, mert az rendeltetésük, hogy a nemzetek körében saját egyenjogúságukért és evvel együtt az egész emberiség egyenlőségéért, az emberiség tisztultabb jövőjéért küzdjenek; be kell olvadniök a nemzetekbe, hogy még ürügy se maradjon arra az embertelen hajszára, melyet ellene folytatnak és ellenségei kénytelenek legyenek Lesing fanatikusával bevallani gyűlöletük oktalanságát:

„Ich hasse dich Marell, doch weiß ich nicht weswegen. Genug, ich hasse dich, am Grund ist nichts gelegen!“

Vázsonyi Vilmos.

Rabbi Dr. Lehmann Márkus.

A kiváló férfi, kinek földi maradványait 31 rabbi kísérte ki f. hó 16-ikán az ősrégi mainzi zsidó sirkertbe és kit gyászolva gyászol az egész németországi zsidóság, nem mint rabbi és nem mint zsidó tudós, hanem mint zsidó felekezeti hírlapíró tett szert a nagy hírnévre, a ritka elismerésre és a tekintélyes vagyónra, melynek évek hosszú sora óta örvendett. Főereje abban állott, hogy úgy, mint ő, kevesen ismerték a német zsidó nép lelkületét és senki nyelvén, úgy mint ő, beszélni nem tudott. Vezércikkei könnyű nyelvezettel irt vallásos elmékedések voltak, melyekben egyedül az orthodox szempont dominált és egyedül ez utóbbit juttatta érvényre minden fejtegetésében, dolgozatában, elbeszélésében, regényében és novellájában, melyek egymaguk egész könyvtárt tesznek ki és melyeknek igen nagy része van abban, hogy tekintélyes száma a németországi zsidó községeknek szigoruan vallásos alapon áll, vallásosabban, mint bárhol a Nyugaton, a zsidó ismereteket mivelik és a tórah parancsait szentül megtartják.

Németországban az orthodoxismus szószólójától természetesen nem várják, hogy a visszafelé haladást hirdesse, hogy állást foglaljon az iskoláztatás, a nemzeti nyelvnek a zsinagógába való bevitele és a modern szellem ellen egyáltalában. A német orthodox hitközségek rabbija majdnem kivétel nélkül egyetemet végzett bölcsé-

szeti tudorok, ruházatuk, megjelenésük, nyelvük, modoruk miben sem különbözik minden más akadémikus műveltségű németétől, de e mellett szigoru vallásos életet élnek, ilyet tanítanak és hirdetnek hiveiknek és értesikre szállanak az ujitók és reformálók ellen,

Hja, ha nekünk ilyen orthodoxiánk volna!

Dr. Lehmann ennek a német orthodoxiának egyik legszántabb és legszerencsésebb harczosa volt. S részben az ő érdeme, hogy a német orthodoxia megszilárdulhatott és a mai színvonalra emelkedhetett; ezért az általános gyász, ezért az elismerés és dicséret még elvi ellenségei részéről is.

Németország egyik kisedet községének volt a rabbija. Mainz, igaz, a birodalom egyik tekintélyes és egyik legrégibb zsidó hitközsége, de Lehmann ennek nem volt papja soha. 1854-ben vagy 12 család, kiknek élén a gazdag és tudós Bondy Sámuel állott, — mert a főzsinagógában orgonát állítottak fel — külön imaegyesületet alakítottak és ennek rabbijául hívták meg az, akkor 23 éves, a hallei egyetemen bölcsész-doktorrá és dr. Hildesheimer Izrael kismártoni és a nagyhirű Freund Sámuel prágai rabbi által rabbivá avatott dr. Lehmann Márkust, ki mint a hannoveri rendkívüli jámbor és talmudtudós R. Asér Lehmann fia, már gyermekkorában vezetett be a zsidó ismeretek szentélyébe. Lehmann eltoglalta a szerény állást, mert egész lelkével az iránynak volt a hive, melynek a Bondy-féle község hódolt is mert hitte és bizott magában, hogy ennek ez iránynak nagy pártot fog teremthetni Németországban. És Lehmann nemcsak, hogy nem csalódott, de oly eredményre utalhatott, a minőt bizonyára ő maga sem remélt. 30 év óta egész serege támadt az orthodox hitközségeknek Németországban. — (Ne tessék valami chaszidok gyülekezetére gondolni itt; mert a német orthodox községek a miveltségnek, a modern eszméknek és tudományoknak és főleg a nemzet i szellemnek ép úgy hódolnak, akár a reform hitközségek, melyektől abban különböznek, hogy az apák hitét szigoruan és eredetiségében megtartják). — Berlinben szeminárium létesült, mely tudományos a képzett orthodox rabbikat, kik mindnyájan doctores philosophiae lesznek, mielőtt a rabbi-diplomát elnyernék. Magában Berlinben tekintélyes orthodox hitközség támadt és támadt számos más városban is kitünő iskolákkal, jótékony és kulturális intézményekkel, jeles és buzgó tanítókkal és odaadó, tudós rabbikkal. — Rabbi Sámson Raphael Hirsch igaz — és nem Lehman volt ennek első és legfőbb mozgó ereje, de Lehman volt az, ki az elvhez, az irányhoz ritka szerencsével tudta toborozni a hiveket.

Személyét csakhamar oly varázs vette körül, hogy a 12 tagu egyesület papi működésének már második évében annyira megnagyobbodott, hogy pompás templomot állíthattak fel és kitünő iskolát és Talmud-Torah-intézetet szervezhettek. Lehmann csak községének ily módon való megizmosodása után látott hozzá a nagy munkához, mely hirnevét megalapította és mely földi javakban is gaz-

dag áldást hozott neki. 1860-ban ugyanis megalapította az »Israelit« című felekezeti lapot, mely főképen alantabb műveltségűek számára írva, ezek közt oly hódításokat tett, mint felekezeti lap még sosem. Az »Israelit«-ot nemcsak Németország minden zsidó lakta falujában olvassák, de más országokban lakó és a német nyelvnek hódoló hitrokonok is megszámlálhatlan példányokban járatták és befolyása, mondhatni, érezhető az összes közép-európai zsidóknál. A mainzi kis orthodox hitközséget az »Israelit« mintegy az egész orthodoxia központjává tette, és Lehmann szava, ki e lapban oly fényesen fejtette ki a zsidó népi író fényes tehetségét, döntő lett minden zsidó vallásos kérdésben. A 70-es években Lehmann lapja számára külön nagy nyomdát állíthattak fel és a rabbiszerkesztőt az utolsó években Mainz leggazdagabb polgárai közé sorolták.

* * *

Temetése, mely f. hó 16-án ment végbe, és melyen, mint említettük, 31 német rabbi vett részt, Mainzban réglátott gyászmenetté vált. — Nemcsak Mainz egész zsidósága, élén dr. Salfelddel, a mainzi anyahitközség rabbijával és az elhunyt ellenlábásával, hanem számos más városnak zsidó küldöttségei is megjelentek, hogy a nagy halottnak megadják az utolsó tiszteletet. A temetés a gyászbeszédekkel, melyeket beállott eső következtében meg kellett szakítani, 5 óra hosszáig tartott. Szónokoltak első sorban Bondy Jónás (Lehmann előjárója, Bondy Sámuel leányát bírta nőül), az elhunyt sógora a Bondy család nevében, azután a regensburgi, karlsruhei, frankfurti és az aschaffenburgi rabbik gyönyörű beszédekben méltatták az elhunyt érdemeit. A nyitott sirnál az elhalálozott legidősebb fia, Lehmann Oskár bucsuzott el hies atyjától, mire az elhunyt volt tanítója, a 70 éves dr. Hildesheimer, a berlini rabbi-szeminárium rektora szivrehatóan szólt a vesztéséről, mely a német zsidóságot érte; a mainzi rabbi, dr. Salfeld az elhunyt fényes tulajdonait és kiváltképen békeszeretetét ünnepelte, mire a volt pápai, és 3 hét óta a M. m. Frankiurti rabbi, dr. Breuer Lehmannban a zsidóság nagy vezérét és hangadóját siratta el; dr. Marx Amsterdamból a szentföld szegényei nevében mondott köszönetet az elhunytnak, azért a nagy szeretetért és támogatásért, melyben az ösök hazáját részesítette; dr. Horovitz, a frankfurti haladók rabbija Lehmann, mint hirlapírót méltatta. Szóltak még a bingeni, hanau, wiesbadeni, darmstadti, hamburgi és marburgi rabbik, mire sirba bocsájtották a holttestet, melylyel a jelen német zsidóság egyik legkiválóbb alakja tűnt el az élők sorából.

A nagyváradi rabbiválasztás.

Mult heti számunk „hazai hírek“ rovatában felemlítettük, hogy Dr. Kecskeméti Lipót, jeles fiatal rabbit, a nagyváradi kongressusi zsidó hitközség előjárósága f. hó 8-án tartott ülésében egyhangulag jelölte a Dr. K o h u t Sándor távozása óta be nem töltött rabbihelyre. Ez ügyben rendes levelezőnk-

tól értesítést kaptunk, mely szerint a közgyűlés a jelöltet egyhangulag meg is választotta a hitközség rabbijául. Ezen közgyűlési határozat az alapszabályok értelmében jóváhagyás végett legközelebb az összegyűlés elé fog terjesztetni. Hallottuk, hogy a képviselői közgyűlés ezen határozata alkalmából, melyről a hitközség elnöke többeket értesített, dr. Kohn Sámuel pesti rabbi, a budapesti rabbiképző intézet tanári testületének elnöke, Bloch Mózes, ez intézet tanára, dr. Kaufmann Dávid, az országos iroda elnöksége sat. igen meleg hangú levelekben gratuláltak a hitközségnek a szerencsés választáshoz. Különösen jó hatással voltak az országos iroda elnökségének és dr. Kohn Sámuel rabbi urnak levelei. Az előbbi dr. Kecskeméti Lipótot mind tudományos képzettség és szónoki tehetség, mind jellem tekintetében oly kiváló egyéniségnek mutatja be, hogy működéséhez a leszebb reményeket fűzi, és ennél fogva hiszi az országos iroda elnöksége, hogy a hitközség hálával fog mindig visszaemlékezni azon férfiakra, kik helyes tapintattal szemelték ki rabbinak Dr. Kecskeméti Lipótot, — Dr. Kohn Sámuel rabbi ur pedig, ki a fiatal rabbit gyakorlati oldaláról is ismeri, mert saját levele szerint vagy mástól évig állandó helyettese volt bokros teendővel járó hivatalában, többek között írja: „Személyes tapasztalás alapján jó lélekkel állíthatom, hogy férfiut választottak meg, kinek jelleme fedhetetlen, tehetsége fényes, a theologiai, valamint világi tudományok terén szerzett ismeretei kiválóak.“ Nem kételkedünk hogy az összegyűlés szentesíteni fogja az előjáróság és képviselőtestület egyérmű kárhozatait.

*

E levél kapcsán egy igazán meglepő és mondhatjuk páriát ritkító epizódról kell értesítenünk olvasóinkat: Az összegyűlés nem hagyta jóvá a választást. A nagyváradi hitközség jó hírnevének, értelmiségének érdekében sietünk megjegyezni, hogy ez a körülmény valóban csak »epizod« lesz, mert bizony elvárható, hogy Kecskeméti Lipót dr. mégiscsak rabbija lesz nagyváradi kongressusi hitsorsosainknak, kik kétség kívül sietve fogják jóvátenni hibájukat.

Ugy történt ugyanis a dolog, hogy előjáróság és közgyűlés annyira biztosra vették egyhangú határozatuk jóváhagyását, hogy az összegyűlést szinte csupán formáságnak nézték, és a tagok legnagyobb része távol is maradt tőle, mert nem gondoltak arra az eshetőségre, hogy a választást el nem fogadják. Összesen 89 szavazatot adtak be; igen ám, de akadt mégis 39 elégtelen ember, kik, tartva a hitközségi adófelelőtlenségétől s egyéb okokból a határozat ellen szavazott, és minthogy ilyformán a két harmad többség nem volt meg, az előjáróság és a közgyűlés határozata nem emelkedett érvényre.

Az eset nagy konsternációt okozott az egész városban, hatása igazán lesújtó volt. Adler Ignác k. tanácsos, hitk. elnök az esemény hatása alatt leköszönt állásáról és példáját az ápril hó 22-én este tartott ülésében az egész előljáróság követte.

Csakhamar azonban igen kedvező fordulat állott be; nem csak a félrevezetettek, de a félrevezetők is kezdik szégyenleni maguktartását s mindent el akarnak követni a nagy és botránys hiba jóvátételére. Értesülésünk szerint ugyanis a jövő vasárnapon tartandó közgyűlésen maga az oppozíció fogja ajánlani, hogy új választógyűlést hívjanak be, csak hogy megtartsa tisztségét az elnök és az előljáróság.

Előre látható, hogy az új szavazás eredménye fényes elégtételül fog szolgálni az előljáróságnak, a közgyűlésnek, de dr. Kecskeméti Lipótnak is.

A polygamia lehetlenné tétele.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Engedje meg, hogy az újvidéki tiszt. kartárs ur „a polygamia lehetlenné tétele“ című cikkemhez tett megjegyzéseire, az ügy érdekében, röviden válaszoljak.

Bocsánatot kérek a tiszt. kartárs urtól: nem olvasta el cikkemet kellő figyelemmel, mert ha ezt teszi, bizonyára belátja azon állításának téves voltát, hogy szerintem, némely jegyeseket hat helyen is kellene hirdetni. Hisz én, vonatkozással az 15949/863 számú udv. kanczel. rendeletre, mely azt határozta meg, hogy a házasságot ott kell hirdetni, hol a házasulandók hat hétig laktak, világosan azt, és csak is azt irtam, hogy a kötendő házasságot »a házasulandó születési helyén is kellene hirdetni.« Hogy pedig az előbbi tartózkodási helyeken való hirdetést nem tartom célszerűnek, arra rámutattam azon kérdéssel: »Vajjon elfogja-e mondani a papnak, hogy és hol kötött ezelőtt házasságot?« Szerintem tehát a házasság hirdetendő ott, hol a házasság kötötték és a házasulandók születési helyén.

A tiszt. kartárs ur azon kérdése pedig, hogy azon esetben, ha a hirdetett házasság nem jönne létre »hogyan fogja ezt a házassági kandidatus bebizonyítani?« valóban kissé fura. Hisz ha nézetem elfogadtatnék »minden házasság a kötésénél közreműködő lelkész által (tehát hivatalból) volna a házasult születési helye lelkészének bejelentendő azon célból, hogy ezt a születési anyakönyv megfelelő rovatába beírja.« Ha tehát a házasság létre nem jött, senki sem fogja annak létrejöttét bejelenteni, ergo nem lesz a születési anyakönyvbe beírva és »a házassági kandidatus« tovább is csak »kandidatus« marad, kitől, hogy követeljük nőtlen volta bebizonyítását hiányzik minden jogczim

Rendeltessék ezen nagyfontosságú ügy alaposan, akárki helyes felfogása szerint. Nem fog az engem bántani, ha más egyszerűbb módot talál, és ezért az intéző körök bölcs belátására bízom annak elbírálását: a tiszt. kartárs ur véleménye helyesebb-e mint az enyém, az általa ajánlott eljárás egyszerűbb és megfelelőbb-e mint az általam ajánlott. Megjegyzem csupán csak azt, hogy, részemről, a szóbeli hirdetés mellett szavaznék természetesen oly formán — miként ez nálam már évek óta történik — hogy minden házassági hirdetés, a hirdetést megelőző napon a templom előcsarnokában kifüggesztessék, miáltal eleje vétetik a „kérdézősködésnek“ és hogy ne a sámes z hirdesse a kötendő házasságokat hanem — pap hitszónoklata után, illetve az ő felsége a királyért általa elmondandó ima előtt.

Fogadja tekintetes szerkesztő ur őszinte tiszteletem kifejezését.

Monor, 1890 április hó 21-én.

híve és tisztelője

Kohn Mihály
ker. rabbi.

Peszach és a népkonyha.

Tekintetes szerkesztő ur!

A pesti izr. nőegylet bizonyára mindent megtesz, hogy intézetei minél inkább megfeleljenek céljuknak, hogy minél nagyobb mérvben teljesítsék a jótékonyág szent és nemes feladatát. Ki is érdemelte az egylet a közönség és a sajtó osztatlan elismerését; működéséről a leghizelgőbb nyilatkozatok hallhatók és olvashatók a nem zsidó körökben is; annál különösebbnek fog tetszeni, hogy éppen zsidó felekezeti lap szerkesztőjét kérem arra, hogy rosszalólag, még pedig határozottan elítélőleg nyilatkozzék az egylettel szemben, elítélőleg annak legtekélyesebb intézményére, a népkonyhára vonatkozólag.

Igenis, a népkonyhának egy nagy hiányáról kell megemlékezni, oly hiányról, melynek mielőbbi orvoslását méltán elvárhatjuk az egylet intéző köreitől.

Tekintetes szerkesztő ur dicsérettel emlékezett meg azokról a jó zsidókról, kik peszach ünnepe alkalmával megvendégeltek szegény katonákat és polgár-embereket; igen ám, de a vendéglátás majdnem kivétel nélkül csak a széder-estélyre szólt, és a két estén is igen sokan voltak, kiknek legnagyobb áldozatban került az, hogy rituális ételhez juthassanak. Hát még az ünnep többi napjaiban! A szegény zsidók ezrei, kik közönségesen is csak nagynehezen szereznek annyit, hogy legalább a népkonyhában kaphassanak kóser ebédet, a peszach alatt legnagyobb

inségnek voltak kitéve. Azon a sok szükölködőn nem segíthetett a hitközség sem, bármily bőkezűen osztogatta is a pászkat; a sok magában álló diák, kereskedőseged, irnok stb., kikre nézve áldás a népkönyha, épen akkor voltak kénytelenek ezt nélkülözni, mikor legjobban szorultak reá, mikor legfájóbban nélkülözték az édes otthon hiányát, mikor legszomorubban érintette őket elhagyatottságuk, szegénységük.

A népkönyhát peszach ünnepére egyszerűen bezárták.

Már, kérem szépen, egy oly intézményben, mint a pesti izr. nőegylet népkönyhája, az ilyesminek nem szabad megtörténnie. Ennek ezentul nem szabad ismétlődnie; keressék módját a segítségnek, nem lesz oly nehéz megtalálni.

A londoni »Soupkitchen for Jewish Poor« levelesztő-egylet már jóval az ünnepek előtt kiírta a pályázatot a sel-peszach ételmi szerekre, hogy azokat szétosztassa szükölködők közzé, s emmellett az ünnepek alatt is rendes módon működött.

Négyezer font cukrot, és kétezer font kávé-t osztottak szét $\frac{1}{2}$ —2 fontos csomagokban. Huszezer mázsa burgonyát juttattak a szegény zsidó családoknak, melyek bizonyára fokozott hálaérzettel fogadták az adományokat.

Maga az intézet peszach alatt éppen kétszer annyi szegénynek szolgáltatott ebédet, mint rendes más 8 nap alatt.

A mi népkönyhánk zsidó népkönyha; a kik fentartják első sorban a mi felekezetünkbeli szegényekről kívánnak gondoskodni, bár igazi zsidó nemeslelkűséggel egyenlő előnyöket biztosítanak a más vallásuaknak is; lehetetlen, hogy azok, kik szent feladatuknak tekintik azt, hogy szegény hitrokonaiknak lehetővé tegyék, hogy kóser ételhez juthassanak, feleslegesnek tartásuk annak lehetővé tételét, hogy e hitrokonok megtarthassák peszach ünnepét, részesüljenek rituális étkekben.

Igaz, hogy ez áldozatokkal jár, de ezektől nem szabad visszariadni, és az egylet vezetősége tudhatja, hogy nem fog hiába appellálni az emberbarátok jótékonyására.

Nagyon kérem, tekintetes szerkesztő urat, hogy e felszólalásomnak becses lapjában helyt adjon; bizton remélem, hogy az illetékes körök hajtani fognak az impulzusra s talán már jövő évre a népkönyhában rendezendő széderünnepeken áldva emlegetjük majd azokat, kik lehetővé tették azt, hogy az intézet peszach ünnepén is zavartalanul működjék.

Kiváló tisztelettel,

Egy szegény ifju.

Zsidók Olaszországban.

A Pester Lloyd velencei levelezője felette érdekes módon emlékezik meg a velencei zsidókról; tudósítása elején hangsúlyozza, hogy mennyire sajnós az, hogy a történetirők oly keveset foglalkoznak az Apennini félsziget zsidó lakosságának történetével. Már Gregorovius is panasolja ezt a római ghettoról irt essayében. Velencében és vidékén különösen kellene tekintetbe venni a zsidóságot, mely itt nagyobb számával és tekintélyével tűnik ki. Paduában 1000, Veronában is 1000 zsidó lakos van; Vicenzában, Treviróban, Vittorbában zsidó hitközségek vannak. Német, görög, spanyol és portugál elemekből alakultak. Már Triesztben akadni ennek nyomára. Ott is, Velencében is laknak Luzzatto, Luzatti, Morpurgo, Levi, Cahn stb. családok. Rosenthal, Goldschmid, Gugenheim német-hangzású nevek, bár viselőik nem értik a német szót. Korfuból, Szalonikiból, Szmyrnából is költöztek be zsidók Velencébe. Igy Pesaro-Maurogoato Bacco velencei képviselő, a képviselőház alelnöke, korfui származású. — Vegyes házasság zsidó és keresztény között nagyon ritka. — A levelező a Rómában tervezett új zsinagógáról is ír, melyről már tettünk említést. Ismerteti a római régi zsinagógát, mely öt hitközséget (scuola tedesca, siciliana, catalana, castigliana és portugese) egyesít. A ghettoval együtt el fog tűnni az ósdi zsinagóga is. A ghetto történetével újabb dr. Berliner német orientalista foglalkozik bővebben. — Natali Ettore, ki szintén foglalkozott e tárggyal és a római ghetto történetének első kötetét kiadta, nyomtalanul eltűnt. Most sem tudni, hová lett. 1870. óta a pápa világi hatalmának bukása következtében a zsidóság száma emelkedett. Azelőtt a jobb módú zsidók Toscanába vándoroltak ki, hol nagy szabadságoknak örvendezhettek. Most is Livornóban van a világ legszebb zsinagógája, melyet még a tizenhatodik században kezdtek építeni. Számos livornoi zsidó származik afrikai ősektől. A Franchettiik — Olaszország Rothschildjai — Tunisból származnak. — A florenzi hitközség 2500 lelket számlál; temploma bámulatatosan szép. Livornóban 4000 zsidó lakik; Pisaban 600, Sienaban 300. — Azelőtt Paduában volt a zsidók főiskolája, melynek tanára, Luzzatto S. D. európai hírnévnek örvendett. Most Mantua örökölte Padua szerepét; a mantuai rabbi-iskolát R. Mortara vezeti. — Toscana után következik Piemont, hol szintén számos zsidó lakik, Turinban 2500, Casalaban 800. — Róma tartomány zsidósága leginkább a fővárosban lakik; jelenleg 6000 lelket számlál. Hogy a római ghetthot lebontják, azt már ismételten megírtuk.

Olvasóink becses figyelmét különösen felhívjuk a „VITATKOZÓK“ czimű rajzunkra, melyet a tul oldalon kezdünk meg.

TÁRCSA.

A VITATKOZÓK.

Rajz a lengyelországi zsidó népéletből.

Sacher-Masoch nyomán.

I. FEJEZET.

Jolles Márkus kereskedő házában vigan vannak; kihallatszik az esti légből a zajongás, mely szinte felér egy galicziai országos vásár zsibongásával. Két hegedű rekedt hangja vetélkedik egymással, mint mikor a szegény zsidó a még szegényebb paraszttal egy pár csizmán alkudozik. Közbeszól a nagybögő, mely olyan, mint a vén bakter borizü hangja. A czimbalom a kis-orosz parasztleány panaszó danájára emlékeztet, míg a rikácsoló fuvola siró gyermek módjára sipol.

A nagy szobában az alacsony, korhos tetőzet alatt hosszú kaftános férfiak és gyöngyhimes homlokszallagos nők tánczolnak, de nem ám egymással járnak, hanem kaftán a kaftánnal, szallag a szallaggal. Zsidó lakodalmat ünnepelek.

Az ara menyezetes ülésében foglalt helyet és egy kemény süteménnyel bajlódik; a vőlegény seiyem talárban, magas prémes sapkában kinn van az utcán és egy lilaszínű kabátos emberrel veszekedik.

Nincs szó becsületbeli üggyről, hasznot hajtó üzletről, féltékenységnak sincs köze a dolognak, a két vitatkozó teljesen józan, de azért igazi, meghamisíthatatlan dühvel veszekednek s úgy kiabálnak, mintha mindegyikük népgyűlésen szónokolna. Különösen Pincsev nem sajnálja a hangját.

A talmud egy kérdése szolgáltatott okot a vitára.

Pincsev, a vőlegény, illő módon szép talmudi értekezést (drosét) tartott a vendégek előtt s mindnyájan megváltak elégedve az értekezéssel is, valamint a sörmézzel is, melyet ittak; csak Mincsev látta szűkségét az ellenszólásnak és azt állította, hogy sem a tóra, sem a talmud nem szabnak elő nyilvános imákat; ezeket csak később hozták be a rabbik.

Ebből támadt a vita és folytatódott vacsorától tánczig, tánczteremből az utra.

A modor, melyben Pincsev és Mincsev vitatkoztak, elárulta egész jellemüket; a hosszú, vézna Pincsev, kinek szintelen arcját ellepték a szeplők, mint a fogoly tojását a barnás foltok, kinek orra olyan volt, mint egy apró gomba, kinek világos kék szeme örökké pislogott, olyan vérmérsékettel dicsekedett, melynek tüzesége arányban állott a vőlegény lángszínű hajával. Ugy beszélt, mint valami tábornok a katonáihoz; ha ellentmondtak neki, magánkivül

lett haragjában; olyannak látszott, mintha ölni szeretett volna, pedig a legyet sem bántotta.

Mincsev higgadtabb volt; úgy tett, mintha fukarkodnék a szóval, mintha minden szavának nagy értéket tulajdonitana. És nemcsak a beszédben, hanem egyébként is mérsékeltebb és nyugodtabb volt. Kézzelel s lábba ép oly kevésbé beszélt, mint ajkával; legtöbbet szolt szemével, melyek az erős homlok alul, a nagy, görbe orr mellett fénylettek s melyek majd ábrándosan, majd gunyolódva, majd szomoruan de gyakran kaczagva is tekintettek körül.

Mincsevnek volt egy kedvencz mozdulata; előszeretettel simította hátra fekete haját. Modorából hiányzott a lengyel zsidó alázkodása; büszkének lehetett őt nevezni, de azért nem érezte senkivel, hogy talán többre tartja magát, mint más valakit. Magatartásában rejlett büszkesége; apró, zömök természetével imponálni tudott.

A mint ott vitatkoztak, a sammesz jelent meg a ház kapujában és fejcsóválva nézte őket.

Észre sem vették.

— Te tudod a talmudot?! kiáltja Pincsev. Nem tudod és azért — ugylátszik — hasztalan beszélek ilyen amhoreczczal. De lelki üdvösséged kedvéért oktadni akarlak. A talmud bizonyítja, hogy kötelességünk imádkozni. Benne van »Taharós«-ban: Mózes mondja, hogy szolgáljátok az örökkévalót, a ti Istenteket. Azt mondja, hogy teljes szíveddel szolgáljuk. Már most, hogy szolgálhatja az ember az Istent szívében? Felelet: imával. Láthatod, hogy Mózes rendeli az imádkozást.

Mincsev mosolygott.

— Nem beszéltünk az imádkozásról általában, hanem a templomi imákról. Különben úgy felelek neked, a mint kérdezesz: Mózes nem rendelte az imádkozást.

— Mem rendelte?! Pincsev úgy bámult Mincsevre, mintha ott előtte valami rossz szellemmé változott volna; bakkecske módjára ugrált fel és alá, kétségbeesetten tépdésve haját; nevetett dühében.

A bohóc, ki a lakodalmas népet mulattatta, kitekintett az ajtón, szemlélte egy ideig a vitatkozókat, aztán mekkegő hangon énekelt:

Inkább paraszt leszek és a mezőt szántom,
Bolond van már elég ezen a világon.
A bohócság többé dehogya is kell nékem,
Van hisz bohóc elég uton és utfélen.

Ezzel a bohóc önelégülten vonult vissza a tánczterembe, hogy ott újból feltálla rögtönzését.

Pincsev és Minesev nem is hallották.

Blauweisz Kuniz árendás is kijött, hogy friss levegőt szivjon; nézte a vitatkozókat, de ezek reá sem hederitettek.

— Mózes idején, beszéli Mincsev, csak áldozatokat hoztak a templomban; a hívők nem imádkoztak.

Blauevitz az ajtó árnyékába vonult és onnan hallgatta a vitát; arcán visszatükröződött a nagy érdeklődés,

— A mózesi iratokban, folytatta Mincsev, sehol sincs nyoma a nyilvános imáknak . . . Mindenki imádkozhatott a mint és a hol akart. A talmud, mely pedig mindent kénytelen-kelletlen Mózesre vezet vissza, nem hoz fel egyetlen helyet, hol Mózes vagy a próféták egyike az imák helyéről, idejéről és formájáról szólna, sőt Maimonides is azt mondja „Jad hachazakah“ cz. könyvében, hogy az imáknak sem száma, sem formája, sem idejük nincs előírva a thórában.

Blauevitz kétszer is helyeslőleg bólintott fejével:

(Folytatása következik.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **április végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lép szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 8 frt — kr.
 fél évre 4 frt — kr.
 negyed évre 2 frt — kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 7 frt — kr.
 fél évre 3 frt 50 kr.
 negyed évre 1 frt 75 krt

Az „Egyenlőség“

szerkesztésége és kiadóhivatala
 Budapest, Váci-körút 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1890. április hó 27.) 5650. **ujar** hó (29 napos) 7-ike. Hétfő 8-ika. Kedd 9-ike. Szerda 10-ike. Csütörtök 11-ike. Péntek 12-ike. Szom'a 13-ike. Hetiszádra: és Acharé és K'dósim.

Hazai hírek.

— Zsidó középiskola. Nagykanizsa zsidó hitközsége ugyancsak kitesz magáért, különösen a tanügy terén. Már 1844-ben 7 évfolyamu iskolája volt, melynek

két felső osztályában kiváltképp a kereskedelmi ismeretekre fordítottak figyelmet. Az intézett oly kitűnően működött, hogy ez évben a közoktatásügyi minister egy rendelete 4 osztályu középiskolával egyenrangunak declarálta. De N.-Kanizsa izr. hitközsége nem tartja már ez iskolát sem igényeinek eléggé megfelelőnek, s azért ez évi szeptemberben 4 osztályu polgári- és középkereskedelmi iskolát létesít, melyhez az engedélyt a ministeriumtól már meg is nyerte.

— A miskolci Lloyd-társulat a napokban dr. Gencsi Soma jeles ügyvédet választotta meg titkárává.

— A magyar izr. kézmű- és földmívelési egyesület legutóbbi közgyűlésén is kitűnt a felolvasott jelentésekből, hogy az egyesület vezetősége hivatása magaslatán áll, hogy mindent, megtesz az egyesület felvirágoztatása érdekében, a nélkül azonban, hogy a közönség közönyét nagyobb mérvben meg tudná törni. Igazán sajnálatra méltó és fájdalmas jelenség, hogy ez a nemes feladatu és czélú egyesület nem részesül oly pártfogásban, a milyent érdemelne, melyre szüksége van. A közgyűlésen dr. Schönberg Ármin elnökölt, ki szép beszédben üdvözölte a tagokat és vendégeket, kik közt Wahrmann Mór orsz. képviselőt, dr. Hegedüs Károly, az áll. iparközépiskola igazgatóját és Pethő Miklós, az istvántelki földmívelő iskola igazgatóját is láttuk. Hangsúlyozta az elnök, hogy az egyesület szűk anyagi viszonyai miatt 215 jelentkező ifju közül 115-öt vissza kellett utasítani. A tagok száma 648; a növendékeké 286. Az egyesület czélja képzett zsidóiparosok nevelési czélját leginkább úgy érheti el, hogy ösztöndíjak segítségével lehetővé teszi, hogy növendékei a budapesti áll. ipar középiskolába és az orsz. műipartanodába járhassanak. A mult tanév második felében 11 növendék, a jelen tanév első felében 42 növendék kapott 60—120 frtnyi ösztöndíjakat. A végzett növendékek valamennyien nyertek jó alkalmazást. Az egyesület pénztárába betolyt: tagsági díjakból 4085 frt 20 kr, kamatokból 2273 frt 61 kr, templomi adományokból 832 frt 80 krt. Nevezetesebb alapítványok, adományok hagyományok: néh. Spitzer Julia 1000 frt, néh. Wolfner Gyula 900 frt, néh. Kann Harmann 500 frt, Beer Jakab 100 frt, Wechselmann Ignác lovag 500 frt, Beer Salamon 250 frt, Hagenmacher Károly 250 frt, Weisz Manó 200 frt, Révész Adolf 100 frt, pesti Chevra Kadisha 500 frt, pesti izr. hitközség 200 frt, Budapest fővárosa 150 frt, I. Hazai takarékpénztár 100 frt I. magy. ált. biztos. társulat 100 frt, Wahrmann Mór orsz. képviselő 200 frt, Kassoviz Róza 200 frt. — jelentését jóváhagyólag tudomásul vették. Az ülés folyamán az elnök néhány buzdító szót intézett a legutóbb felszabadult öt növendékhez. Lövy Mór indítványára a gyűlés köszönetet szavazott dr. Schönberg elnöknek, kit újból megválasztottak e tisztségre.

— A budapesti áru- és értéktőzsde szombaton délután tartotta meg közgyűlését a tagok óriási részvéte mellett. A jegyzőkönyv hitelesítésével Holitscher B,

Lipótót és Kohner Ágostot bízták meg. Ez alkalommal négy tőzsdetanácsost választottak. A szavazatszedő bizottság tagjai voltak: Holitscher Manó (elnök), Neumann Miksa, Harsányi Adolf, Heller Gábor, Garai Károly, Totis Adolf, Kunosy Nándor, Wiener Gyula és Fischer M. Megválasztottak: Simon Jacques (420 szavazat), Strasser Sándor (338 szavazat), Hirsch József (335 szav.) és Krausz Emil (321 szavazattal). A tőzsdetanács legutóbbi gyűlésén Ullmann M. G. alelnök üdvözölte az új tanácsosokat. Együlés folyamán Geiger B. tanácsost beválasztották a gazdasági bizottságba: Aebly Adolf, Beck Miksa, Neumann Miksa, Beimel Jakab és Hirsch József urakat az ügynöki kérvényeket vizsgáló bizottságba választották be.

— **A nagyszombati Chevra Kadisa** évi jelentését Pollák Miksa elnök állította össze. Az egylet működése kifogástalan: pénzügyi viszonyai kielégítőek. Az alapítványok összege meghaladja a 8000 frtot. Az évi kiadásoké 2394 frtot. Jelenleg egy sinylők háza alapításán fáradozik az egylet vezetősége. A tagok száma 97.

— **Az Écz-chájim** segélyző egylet, melynek célja szegény szeminaristák, segélyezése, Bloch Mózes rabbi, szemináriumi igazgató elnöklele alatt közgyűlést tartott. Az évi jelentést dr. Bloch Henrik tanár olvasta fel. A bevételek összege 3310 frt 90 kr., a kiadásoké 3300 frt. A vagyon 22,300 frtra rug. Alapítványokat tettek: özv. Hochmuth Abrahámné 200 frt, néh. Spitzer Gerson aszszony 500 frt, néhai Kann Hermann 1000 frt, a Chevra Kadisa 300 frtot, Lichtenstern Miksa 100 frt. Az egylet 40 növendéket részesített ingyen étkezésben, 60 növendék pedig pénzbeli segélyezésben részesült. — A jelentést jóváhagyólag tudomásul vették és az elnökségnek köszönetet szavaztak.

— **Esküvő.** Dr. Baumgarten Egmont ismert nevű fővárosi gégeorvos oltárhoz vezette Kohn Lipót háztulajdonos leányát, Irén kisasszonyt. Az esküvőn, melynek szertartását dr. Kohn Sámuel és Friedmann főkántor végezték, nagyszámu közönség volt jelen.

— **A „Budapest”** jótékonyági egylet a legutóbbi gyűlésen megejtett tisztujtásán megválasztotta elnöké Tenczer Pált, helyettes elnöké Kleinmann Adolfot, alelnöké Löbl D.-t. Tenczer Pál szép beszédben megköszönte a belé helyezett bizalmat, melylyel már 15 év óta tüntetik ki.

— **Dr. London B.** hazánkfia ki jelenleg Karlsbadban folytatja nagyterjedelmű orvosi gyakorlatát, Montpensier herceg és neje házi orvosa, ritka kitüntetésben részesült. Krisztina spanyol regens királyné az Izabellarend lovagkeresztjét adományozta neki.

Külföldi hírek.

— **Shey Antal**, a nagytekintélyű magyar származású Shey báró család Nesztora, több heti szenvedés után élete 74. évében elhunyt Bécsben. Az elhunyt nemcsak a pénzügyi világban, hanem művészeti körökben is legkitűnőbb hírnévnek örvendett. Sokat áldozott a közjóért, bár maga szerényen és egyszerűen élt. A Shey-családnak két ága van; az egyiknek székhelye Kőszeg, a másiknak Lakompak. Schey Antal az utóbbihoz tartozott, és Lakompakra vitték holttestét is. Végrendeletében háromszáz ezer forintot hagyományozott jótékony célokra; 7000 frtot tiz szegény tanuló, 16,000 frtot két szegény festő számára alapítandó ösztöndíjaknak szánt. Mindkét alapítvány jótéteményeiben felekezeti különbség nélküli részsülhetnek a pályázók. A gyermekmenhelynek 10,000 frtot, a rabsegélyző egyletnek és a gyermekelep egyletnek 10—10 ezer frtot, a bécsi zsidó kórháznak 60,000 frtot, a zsidó árvaháznak, siket-némák és vakok intézetének 20—20 ezer frtot hagyományozott. A bécsi lapok mély hangú nekrológokban emlékeznek meg a boldogultról.

— **önigswarter Mór báró** Bécs polgármesteréhez intézett levélben kijelentette, hogy a bécs-városi könyvtár kézirati osztályának gyarapíthatása céljából tiz éven át 500—500 frtot fog adományozni. A levelet Prix dr. polgármester a község tanács április 22-iki gyűlésén felolvasta. — Felesleges mondani, hogy a levél legkevesbé sem akadályozta meg az antiszemitákat abban, hogy együlés folyamán is garázdálkodjanak.

— **Hirsch Báró** mindenütt manifesztálja páratlan jótékonyágát, a hol szükség van rá; tűz- és viz károsulak, inségesek mindenkor számíthatnak segítségére. Legutóbb a bécs-neulerchenfeldi antiszemita zavargások alkalmával károsult kereskedők javára 3000 frtot adományozott így iparkodva gyógyítani a sebet, melyet a fékevesztett tömeg ütött.

— **Vilmos császárról** írja az Augsb. Abendztg. hogy a fiatal uralkodó épenséggel nem viselkedik másképen a zsidó alattvalói irányában, mint a keresztényekkel szemben. Midőn a kasszeli gimnáziumban járt, mély rokonszenv ébredt nála Sommer nevű zsidó társa iránt, ki idővel törvényszéki ülnökké lett s kit trónra lépte óta ismételtelen kitüntetett kegye jeleivel. Többször fogadta magánkihallgatásokon, még pedig úgy, hogy a császár hivatta egykori iskolatársát. Legujabban egy zsidó magántitkárt is fogadott Vilmos császár.

— **Megsemmisített választás.** Bécs városának községtanácsa 48 szavazattal 43 ellen megsemmisítette Sturm tanító választását. Sturm egyike a legvéresebb száju antiszemitáknak.

— **Uj zsinagóga Rómában.** Rómában eddig öt zsidó hitközség volt; három olasz és két spanyol. Ezek most egyesülnek egy egységes ritusu községgé, melynek

uj templómára, mint már jeleztük, kiírták a pályázatot Huszonhat terv érkezett be a kitűzött határidőig. A templom építésére 900,000 lírát szántak. A pályázat eredményét legközelebb fogják kihirdetni.

— **Beyrutban** egy „El Bachir“ című arab nyelvű ujságot adnak ki a jezsuiták. Ez a lap is kapva kapott magdeburgi Wochenschriftnek ama szerencsétlen indítványán, hogy a zsidó rabbik kérelmezzék a pápától, hogy a vérvádat jelentse ki hazugságnak. A Bachir szerkesztőségében persze nem sokat törődtek az igazsággal, és a lap úgy adta elő a dolgot, mintha a kérvényt már beadták volna. Hozzá fűzték azt a megjegyzést is, hogy »XIII. Leo nem teljesítheti a kérelmet, mert a vérrituale megcázolhatatlanul be van bizonyítva.« Az iz basa beyruti kormányzó tudomást szerezve a cikkről, azonnal rendeletet intézett az El Bachir szerkesztéséhez, melyben a laptól megvonta a megjelenhetés jogát. A nemeslelkű basa arra utalt, hogy a cikk hazugsági alkalmasak arra, hogy a felekezetek békés együttélését alá ássák. — A rendeletet a többi lapokkal is közölték. — A Magdeburgi kollegánknak ugyancsak van rá oka, hogy szánja-bánja könnyelműségét, melylyel indítványait közzé tette.

— **A berlini zsidó sinylőkháza**, melyet a berlini zsidó hitközség tart fenn, a hatvanadik évi jelentés szerint jelenleg 1,674.670 márka vagyonnal rendelkezik; a múlt év folyamán 84,749 márkával gyarapodott a vagyon, az ápoltak száma 140-ről 153-ra emelkedett. Az intézet elnökévé az elhunyt Meyer J. Gyula helyébe dr. Wiesenthal egészségügyi tanácsost választották meg.

— **A »Hachnassath Kallah«** szegény menyasszonyokat kiházasító egyesület Berlinben a legutóbbi két év folyamán 132 leányt részesített 14,835 márka segélyezésben. Az egyesület vagyona 77.000 márkára rug.

— **Ötven évig rabbi** Lebrecht schveinefurti kerületi rabbi, ki jelenleg Bajorország legidősebb rabbija, a napokban ülte meg működésének félszázados jubileumát. A 82 éves aggastyán teljes testi és lelki épségben vett részt a gazdagon diszitett zsinagógában rendezett istentiszteletben. Az ünnepi szónoklatot Bajorország legifjabb rabbija, dr. Eckstein tartotta, ki hangsúlyozta Lebrecht nagy érdemét, melyet a községben volt „régii“ és „új“ párt kibékítése körül szerzett. A jubiláns egyszerű, de megható szavakban válaszolt. — Este 600 teritékű diszlakoma volt, melyen körülbelül felerésztes keresztények voltak jelen. Dr. Krausold protestáns dékan héber idézetekkel ékített beszédben köszöntötte fel Lebrechtet. Számos felköszöntőben éltették a felekezet egyetértését. A bankettnek csak a hajnali órák vetettek véget.

— **Bachur a műtárlaton.** A müncheni képkiallítás nagy feltűnést kelt egy zsidó művész képe, mely tárgyánál fogva is különösen méltó figyelmünkre. Kaufmann Izidor hazánk fia festette a képet, melynek czime

a „Talmudbachur“. Halvány, beesett arcú ifjút ábrázol, a mint holdvilágos téli éjszakán szobájában ül és tanul. Nélkülözés, remény és a munka nyújtotta boldogság tükröződnek vissza vonásaiban. Alacsony kis kályhán néhány alma sült. A müncheni lapok legnagyobb dicsérettel emlékeznek meg a kitűnően sikerült festményről.

— **Varju a csókák ellen.** Pickenbach antiszemita vezér irtóztatós korteskedések, rémitgetések, ígéretes és megvesztegetések segítségével mint győztes került ki a gieszeni képviselőválasztásból. Pickenbach különösen a zsidó uzorások ellen tartott véresszáju beszédekkel és az uzorások ellen irtópiratával hódított magának szavazatokat. Természetes dolog, hogy mindenki megveti a lelketlen uzorásokat (persze nem felekezeti szempontból) de az egyszer a varju prédikált a csókák ellen; kitűnt, hogy Pickenbach maga egyike a legveszedelmesebb uzorásoknak. Dr. Stengel tanár leplezte le a jeles férfit. A tudós tanár egy röpiratban sorolta fel Pickenbach néhány viselt dolgát. Többek közt egy dr. Z. nevű ur számára 5000 márkás kölcsönt közvetített G. urtól. Ebből azonban csak 2500 márka jutott Z-nek, mert a többit Pickenbach mindenféle ürügy alatt visszatartotta; csak nagy nehezen adott ki belőle még 650 márkát. Stengel hiteles okmányokkal bizonyítja állításait, de a gieszeni választók többsége ennek daczára, megmaradt a szellemi sötétség terjesztőjének pártján, és győzelemre segítette az antiszemitizmus gyászos lobogóját.

— **Luxemburg város tanácsa** elhatározta, hogy a város egyik legszebb terét ingyenesen átengedi egy új zsinagóga építésére. Ezenkívül tizezer frankot is szavazott meg ugyanerre a célra.

— **Az antiszemita ellen.** Az osztrák képviselőház április 22-iki ülésében Wrabetz képviselő ugyancsak megmondta véleményét az antiszemitáknak. Hevesen kikelt az izgatók és bujtogatók ellen. A lakosság eldurvulása — úgy mond — a jelenlegi miniszterium alatt sajnálatraméltó módon terjedt. Azt hihetné az ember, hogy ha vallásérkölcsei nevelés hiánya okozza a bajt, a papság mindent meg fog tenni, hogy a népet helyes utra terelje. De éppen az ellenkezőjét látjuk ennek; azt látjuk, hogy számos pap együtt jár az antiszemita párttal. Talán bizony ezek a bujtogató káplánok is az új iskola szülöttjei. E tüneménynek a kormány magatartása az oka. (Helyeslés a balparton.) Nem menthetem fel a miniszteriumot ama vád alól, hogy részben maga is oka a zavargásoknak, mert ha éveken át tétlenül nézik, hogy a lapokban mint izgatnak undorító, hazugság rágalmazó módon, és ha ezt csak azért teszik, mert az a bizonyos párt liberálisok ellen küzd, akkor el kell tűrni azt a vádat is, hogy igenis, a kormány maga okozza a sajnálatra méltó kihágásokat. (Ugy van! a baloldalon.) A miniszteriumnak kapóra jött az áramlat, de most már nem tud urává lenni. — Kijelenti Wrabetz, hogy nincs korumpáltabb és hazugabb sajtó, mint az antiszemita sajtó. Hi-

szen egy antiszemita lapra vonatkozólag 100 fitos díj lett kitűzve oly számért, melyben nincs hazugság s bár a lap redakciója sincs kizárva a konkurrencziából, az »anti-korrupciónális« ujság hazugság mentes számát még nem sikerült felfedezni. És oly emberek írják azt a lapot, kik itt a házban törvényjavaslatokat hoznak, a korrupció ellen mennydörögnek és minden lehető hamisítással, rágalommal és gyanúsítgatással munkálkodnak. (Ugy van! a baloldalon.) Igazságot és valót ígérnek, pedig nyomoruságosan hazudnak, ezzel rontva a népet. Hol késik az ügyész, hogy az ily néprontók üzelveinek végét vesse? Van különben az antiszemiták működésére vonatkozólag oly tanúm, kit még az antiszemita urak sem mernek bántani. Ez Hamerling költő, ki Schönerer volt képviselőt így aposztrofálta: „Jellemzírfojt a koldus levesen.“ (Prade; Idézzé az egészet!) Ejj, hát a szamar és az ökör harczát is idézem. Elég ebből ennyi. (Élénk derűtség a bal oldalon. — Közbeiktáltások az antiszemiták részéről,) és maga Schönerer, ki korrumpáltak, hazugnak, megvesztegethetők és becstelennek mondta pártját. — Szónok végül erélyesen felhívja a belügyminisztert, intézkedjék az iránt, hogy az antiszemita zavagások többé ne ismétlődhessenek.

— **Aaron, straszburgi főrabbi** élete 84. évében elhunyt. Alig néhány napig betegeskedett. Halála mélyen érzett fájdalmas gyászba ejtette községét, mely a legjobb lelki atyát siratja benne. Nagyon fiatalon lett rabbivá és még a törvényes kor elérté előtt nyerte el a főrabbi-ságot. A német kormány kinevezte az alsó-elszászi felsőbb iskolai vizsgáló-bizottság tagjává. Lovagja volt a becsületrendnek; a német császár a koronarendet adományozta neki. Temetése rengeteg közönség jelenlétében ment végbe; a zsinagóga felé induló gyászmenet élén három szolgálta haladt gyászfátyolos botokkal; következtek az árvafüák és leányok, kik szintén gyászfátyolt viseltek. Ezek után haladtak a kántorok és karénekesek, kiket a négy zsidó sirásó követett. A Lyra-dalkör tagjai és számos vidéki rabbi után haladt az egyszerű gyászhintó, melyet a konzisztórium tagjai követtek. Puttkammer államtitkár, Lewinsky tábornok, Schott fővikarius, Petri az ágost. felekezet igazgatóságának elnöke, Bach polgármester stb., a vidéki községek küldöttségei, jótékony egyletek csoportjai követték a koporsót. A zsinagóga csak csekély részét fogadta be a gyászolóknak. Néhány gyászdal eléneklése után Weil colmari főrabbi, Weill metzi főrabbi és Ury brumathi rabbi mondtak beszédeket, melyek elhangzása után a menet a temetőbe indult. A nyitott sirnál Blum—Aüscher konzisztórium elnök, Levy rabbi, Bauer bitközségi elnök és az elhunyt unokaöcscse, Aaron lunevillei rabbi tartottak beszédeket. Egy kardal eléneklése után a gyászszertartás véget ért.

— **Pestalozzi a zsidókért.** Kilenczven éve annak, hogy Zschokke Henrik, a hirneves német író felszólította Pestalozzit, hogy intézetébe ne fogadjon be

zsidó gyermekeket, hacsak ki nem térnek. A lángeszű pedagógus erre következő levélben válaszolt: „Nemes Henrikem. Elmém és szívem minden erejéből dolgozom két év óta azon, hogy serdületlen gyermekekben megteremtsem és fentartsam az erkölcsi életet; testvérekké igyekezem alakítani a kisdedeket, nagy családdá akarom változtatni házamat. E törekvésemben eltekintek a valláskülönbségtől. Akarom, hogy a néhány zsidó fiuba szeretetet csepegtessenek szüleik hite iránt, hogy fogékonyabbá tegyem őket a jótékony-ság, szeretet és erkölcs iránt. Hiszen ez a fővallás. Ah, a minap, drága Henrik, egy kis zsidó fiú, ki Krakkóban született és árván maradt, megölelt és így kiáltott: „Kedves atyám!“ Ha te, Henrik, azt akarod, hogy e szegény árvákat a kereszténységre kényszerítsem, hijjával vagy a szükséges belátásnak. Vallási ügyekben nem szabad szerepelnie kényszernek és erőszaknak. Évszázadok óta tanítják a kereszténységet, de mily ellentéteket hirdet, ha zsidókról van szó! Alásülyed szégyenletesen, elveszti magasztosságát, a felebaráti szeretet erejét, ha nem menekül a zsidógyűlöletől. Az ily gyűlölködés erkölcstelenit és elvadit. Egyetlen célom: az igaz, teljes emberszeretet. Ha ebben segítségemre akarsz lenni, tedd feltétlenül és távolítsd el az érzelmek legrosszabbikát — a zsidógyűlöletet.“ Zschokke maga tette közzé ezt a levelet, mely meggyőző hatással volt reá. Be sok ember tanulhatna belőle manapság is, közel száz évvel később!

— **Zsidók Palesztinában.** A londoni Spectator egy nem zsidó munkatársa igen érdekes cikket közöl Palesztina zsidó lakosairól, kikről nagyon rokonszenvesen nyilatkozik: A zsidóság e szerint 40–45 ezer főre rug és következő tíz városban lakik: Jeruzsalem, Safed, Tiberias, Jaffa, Hebron, Lidon, Haifa, Acco, Sechem vagy Nablus és Gaza helységekben. Ezekon kívül számos apró telep is van az országban. Negyed századdal ezelőtt csak 10,000 zsidó volt Palesztinában. A bevándorlások folyvást tartanak és velük együtt növekedik a zsidó földművesek száma. Az első és legnagyobb zsidó kolónia a Pethach Tikvah névű, melynek 300 tagja 14,000 dunam (á 900 n. méter) területen lakik. Foglalkoztat 101 mezei munkást, van 170 marhája, számos lova, 160 olajfája; szőlőiben 50,000 töke virul stb. — A Sichron Jakob kolónia (Samaria közelében) 10,000 dunanon terület el, és 550 lelket számlál. — A Rison Lecion szőlőiben 500,000 töke gyümölcsöz; van 3000 olaj és ugyanannyi mandula fája. — A Masbereth Baither telep (Ekron mellett) 15,000 gyümölcsös fát gondoz. — A Ros Pinah 170 kolonistájának van 250,000 szőlőtökéje, 3000 olajfája, 3000 cziromfája, 2500 gyümölcsfája is. — Gadara, Nachalath Renben, Jessua Hamaaloh, Schubiye stb. koloniák is szépen fejlődnek. — Egyes kolonisták is vannak Palesztinában, hol még husz évvel ezelőtt nevetséges gondolat lett volna, zsidó földmivelő telepekről beszélni. — Jellemző, hogy a földmivesek nem kegyadományoknak köszönhetik vagyonukat; számos kelet-európai zsidónak óhaja, hogy a szent földön letele-

pedhessék, és ez óhajukat sokan mint említők — valószínűsítették is.

— **Jeles törzs-orvos.** Rheimsből írják, hogy Weill dr.-nak, a katonai kórház igazgatójának nyugdíjaztatása alkalmából de la Hayrie dandár parancsnok oly napi parancsot bocsátott ki, mely igazán szép bizonyítványa hitsorsosunk jelességének. Felemlíti a napi parancs, hogy Weill 37 évig szolgált Francia országnak; 10 éven át a harcmezőn működött. Ép oly nagy tudományos mint katonai sikereket ért el. Az orvosi akadémia négyszer tüntette ki pályadíjakkal, 1881-ben az egészségügyi társulat neki ítélte oda az ezüst érdemet, az akadémiai társulat Chalon sur Maruban és a rheimsi medikus társaság kinevezték elnökükké. A csatatéren nevezték ki a becsületrend lovagjává, 1889-ben pedig tisztjévé lett. Több járvány alkalmával is kitüntette áldozatkészségét és háboru esetére reábizták volna a 12. divízió orvosi szolgálatának vezetését. Ha a háboru nem is állított be eddig, kitörése esetén bizonyára mégis üdvös szolgálatokat tenne Weill dr. a francia hadseregnek, melynek egyik leghazafiasabb tagja volt.

— **Orosz igazság.** Az orosz kormány igazán kegyetlen módon bánt el Samarában lakó zsidó vallásu nyugalmazott katonákkal, kik ugyanis Miklós czár alatt szolgáltak és lassanként birtokokra tettek szert. Egyideig a kormánytól kapott csarnokban tartották meg istentiszteletüket. Ujabbban azonban gyűjtést rendeztek maguk közt és a befolyt pénzből zsinagógát építettek. Midőn azonban engedélyt kértek arra, hogy a templomot használhassák, a hatóság elrendelte, hogy az épületet rombolják szét.

— **Ujabb megszorítások.** Durnovo orosz belügyminiszter, mint a Daily Telegraph írja, a zsidók jogainak további megszorítására vonatkozó új törvényjavaslatot terjesztett a czár elé. El akarná vétetni az egyetemet végzett, az elsőrangú kereskedő és valamint a diszpolgárokra választott zsidók jogát, hogy a zsidóknak kijelölt területeken kívül is letelepülhessenek, még pedig úgy, hogy a kereskedőket teljesen megfosztaná a jogtól, a másik két kategóriába tartozó személyeket pedig attól tiltaná el, hogy — családostól települjenek meg. — Eddig a zsidóknak nem volt szabad földbirtokot venni, de bérelhetek; most ezt is eltiltaná Durnovo ur, pedig Oroszország zsidóságának nagyrésze földekbe fektette tőkét. — Remélik, hogy a czár nem fogja jóváhagyni miniszterének javaslatát. — Igazán érdekes volna tudni, hogy ez a Durnovo ur hol nevelkedett, hol szívta magába azt az istentelen gondolkozási módot, mely ily javaslat megtételére tette képessé. És az ilyen ember igazítja egy rengeteg birodalom ügyeit!

— **Jeruzsálemben,** mint már jeleztük, jelenleg igen sok az idegen; különösen angolok és oroszok érkeztek nagy számban. Legközelebb érkezik egy hajó 500 zarándokkal. Az orosz-palesztinai társaság saját palotájában üzletet rendezett be, melyben a zarándokok eszközölhe-

tik bevásárlásaikat. Az áruk azonban oly drágák, hogy a bucsújárók inkább a zsidóknál vesznek, kiknél olcsóbban kaphatják az árukat.

— **Eszther és Ahasverus.** Osborneból, az angol királynő jelenlegi tartzkodási helyéről írják a következőket: Egy magánelőadás alkalmával, melyben a királynő leánya, Beatrix hercegnő is közreműködött, élő képeket rendeztek. Két kép tárgya Esther könyvéből volt véve és Esthernek Ahasverus király előtti megjelenését ábrázolta. Hogy az illúzió teljes legyen, a zenekar igazi héber dalokat játszott, még pedig Mombach „Jigdal“ és „Hodu“ melodiáit; a dalok annyira tetszettek a királynőnek, hogy ismételtelen eljátszatta őket, sőt elrendelte, hogy bevezgyék őket a királyi kápolna zenekarának állandó műsorába.

— **Héber tannyelv.** A jeruzsálemi német-zsidó árvaházzal egyesült Lámel-féle tanodában a napokban tartották meg az ideai évről vizsgát, mely alkalmával kitünt, hogy Kohn főtanító és Jellin héber- és arab nyelvtanító mily szép eredményeket értek el. Az intézet három növendéke Németországban fogja folytatni tanulmányait. — A gyermekek folyékonyan beszélnek héberül, arabul és németül. A hozzájuk intézett kérdésekre korrekt héber nyelven tudnak felelni. A török kormány képviseltette magát a vizsgán. Schick építészeti tanácsos, hírneves régész, dr. d'Arbela Gregory, dr. Herzberg iskolai elnök stb. is jelen voltak,

— **Dr. Mendelssohn Móricz** varsói születésű hitsorsosunkat, ki a pétervári egyetem abszolválása után Párisban praktizált mint orvos, s most néhány óv óta az orosz fővárosban működik, a francia köztársaság elnöke kinevezte a becsületrend lovagjává. Mendelssohn Algiriában is praktizált és egy ideig Chascot párisi tanárnak volt a segédje.

— **Zsidó tudósok Olaszországban.** Rómából érkezik a következő örömdetes hír: Franchetti Ágost florenczi tudós a legnagyobb kitüntetést nyerte el, mely Itáliában tudósok osztályrészeül juthat. Kinevezték az Academia della Crusca tagjává. — Issel Arthuro tanár, hírneves geologust, meghívták a genuai főiskolához. A királyi leirat a tanársággal együtt a Corona d'Italia tisztí kerestjét is adományozta neki. — Ugyanezt a magas kitüntetést kapta Modigliani Elia, ki a földrajzi tudomány terén szerzett nagy érdemeket.

— **Koppenhágában** az ottani zsidó betegsegélyző egyesület a közönség legnagyobb elismerését nyerte ki áldásos működésével; volt 553 férfi- és 331 női tagja. Vagyona 130,000 koronára rug. Hogy mily kitűnően működik az egyesület azt az a körülmény is gyaníttatja, hogy a lefolyt évben egy nem zsidó nő 7000 koronát adományozott neki. Az elnökség Melchior Mózes vezetése mellett 3 férjből és 7 hölgyből alakult.

— **Dr. Netter tanár,** a Mikvél Jisrael boldogult alapítójának unokaöccse, mint Jeruzsaleméből írják, Párisból odaérkezett. Netter a francia kormány, megbízásából Beirutba utazik, hogy az ottani főtanodán a keresztény orvostanhallgatókat examinálja. A francia kormány 80,000 frankkal szubvencionálja az intézetet és a kik a biztostól bizonyítványt kapnak a francia afrikai gyarmatokon praktizálhatnak. — Netter még csak 32 éves, de már nagy hírnévként örvend. Jeruzsálemben meglátogatta a Rothschild-kórházat, melynek igazgatója dr. d' Arbela. Dr. Frank Emil társaságában Jaffába utazott és valószínűleg meg fogja látogatni a zsidó kolóniákat.

— **Az utolsó ütközet.** Ismételten megemlékeztünk Drumont legújabb fércművéről, a Dernière Batailléről. Lapunk előző számában közöltük Dreyfusz Ábrahám szellemtől sziporkázó megjegyzését a röpiratról. Most a D'esprit de la femme cz. elsőrangú párisi irodalmi folyóiratban egy Deborah névvel jelzett cikket olvastunk, mely ugyancsak keményen odaszól az antisemitizmusával üzérkedő álszentnek. „Drumond Franciaország,“ írja Deborah, „olyan állam volna, melyet papok vezetnének, Páris jézuita fészkké lenne. Ha Franciaország népe elég naiv, hogy meghassák Drumond krokodilus könyei, akkor drága nővéreim és fivéreim, le a közvérséggel, le az iskolákkal! Drumont éljen, a nagy Drumont, ki a Dernière Bataille-ban legyőzte az észet. De, tisztelt Drumond ur, annyira még sem jutunk, hogy tébolydába való emberek igazítsák sorsunkat. Szedje össze czókmokját és menjen innen; talán másutt megtalálhatja a saját külön ígért földjét.“

— **Az első zsidó ujonczok.** II. József halálának századik évfordulója alkalmából a bécsi „Oest.-Isr. Union“ egyesület diszgyűlést tartott, melyen Wolf G. tanár szép emlékbeszédet mondott, és többek közt a nagy fejedelem türelmességének ecsetelésére elbeszélte a következő esetet is. Az udvari kancellária 1781. febr. 10-én azt ajánlotta, hogy a talmud, midras stb. újra nyomtatása esetén bizonyos helyek hagyassanak ki, illetve módosítsanak. Erre azonban II. József ezt felelte: »Az udvari kancellária ajánlata annál kevésbé fogadható el, mert az ily régi emlékek hamisításának vádjára szolgáltatna alapot.« II. József kötelezte a zsidókat a katonaszolgálatra, mi ellen a katonai körök és részben a zsidók is opponáltak, a mivel azonban az uralkodó keveset törődött. Landau Ezekhiel, a nagynevű prágai rabbi lelkes beszédben buzdította a zsidókat a katonáskodásra. Így szólt a zsidó ujonczokhoz: „Isten és legkegyelmesebb császáruk azt akarják, hogy katonákká legyetek. Minden zugolódás nélkül kövessétek a parancsot, teljesítsétek hiven a kötelességeket és legyetek türelmesek. De ne fedjétek el vallástokat; szerezzetek magatoknak és az egész nemzetnek dicsőséget és hálát, hogy lássák, hogy a mi eddig elnyomott nemzetünk szereti a fejedelmet és szükség esetén szívesen áldozzuk fel életünket.“ E szá-

vak után a rabbi „tefillin“-t osztott szét az első zsidó ujonczok közt.

— **Zsidó rabok.** Dr. Adler Hermann brit főrabbi helyettes egy vidéki körutja alkalmából, meglátogatta a portseai fegyházat, hol szombat lévén, szónoklatot tartott a zsidó fegyenczek számára. Anglia összes zsidó fegyenczeinek száma, kiket mind Portseába visznek, nem több huszonháromnál, a mi tekintettel arra, hogy Angolország 125,000 zsidó lakosának nagyrésze szegény ember, kiknek nagy nyomorral kell küzdeniök, bizonyára azt bizonyítja, hogy Anglia zsidósága magaviselete mintaszerű.

— **Ötven évig énekes.** Stuttgartban lelkes óváczókban részesítették Sontheim Henrik kir. kamaranékest, ki ötven éves működésének jubileumát ülte meg. A király is jelen volt az ez alkalommal rendezett diszeloadáson. Sontheim Vasco de Gamat énekelte óriási sikerrel. Számtalanszor hívták a lámpák elé, és midőn néhány szóval megköszönte a kitüntetést, szünni nem akaró tapssal és éljenzéssel felelt a díszes közönség, mely zsufolásig töltötte meg a házat.

— **Paulusból Saulus.** Dr. Portegalov, az „Uj Izrael“ szekta alapítója, ki a talmudnak heves és elkeseredett ellensége volt, most, mint Varsóból írják, felcsapott a talmud védőjévé és valóságos apologiát írt mellette. Erre a hirtelen megtérésre az indította, hogy tanulmányozva az állatok betegségeit azt észlelte, hogy a talmud igen fontos állategészségügyi szabályokat tartalmaz, miket nagyon ajánlatosaknak talált. — Ugy látszik tehát, hogy dr. Portegalovot az állatok számára rendelt gyógyintézkedések gyógyították ki a bajából.

— **Adrianopol** vilajetben 196.082 lakos közül 15.307 zsidó van, még pedig magában Adrianopolban 10,159 a Gallipoliban 1753, Rodostoban 1663, Kyrh-Kilissében 925, Porto Legoban 959, Dedé-Aghacsban 48.

— **Zsidó munkások.** A londoni Standart egy hosszabb cikkben foglalkozva az orosz, német és osztrák munkásmozgalmak antiszemita jellegével, konstatálja, hogy Angolországban nem talál hitelre az az állítás, hogy a zsidók ellenségei a munkának, hogy nem szeretnek dolgozni. Az angol ipar minden ágában munkálkodnak zsidók és a legutóbbi a munkáskiállításán a Jewish Working Men Club zsidó munkás egyesület kiállítása méltó fel-tűnést és elismerést vívott ki. A Times is magasztalva nyilatkozik a zsidó munkások szorgalmáról és műizléséről.

— **Zsidó tanulók mentessége Németországban.** A porosz képviselőházban lefolyt zsidó-viták alkalmából a Jüdische Presse röviden összefoglalja, hogy az egyes német tartományokban a zsidó tanulók mily mentességben részesülnek a szombat és ünnepnapok megtartását illetőleg. Poroszországban a szülők kívánságára a zsidó tanulók az előadások alól felmentendők; a kik eljárnak az előadásokra nem kö-

telesek irni. — Bajorországban a mentesség csak az ünnepi istentisztelet idejére szól, de az írás alól egész napra mentendők fel a zsidó tanulók. — Hessezen nagyhercegségben csak a nagyobb ünnepeken mentesek a tanulók az iskola látogatástól; szombaton kötelesek eljárni, de irniok nem kell. — Szászországban az összes nagyobb ünnepeken és szombaton mentesek. — Mecklenburg-Schwerinben a zsidó tanulók szombaton 10—11 órákor templomba mehetnek, — Szászországban a mentesség teljes mértékben megvan. — Württembergben is megengedik a zsidó tanulóknak, hogy ünnepeken és szombaton templomba járhassanak; az írásra sem köteleztethetők. — Ezek az intézkedések úgy az elemi, mint a közép iskolákra terjeszkednek ki.

— Héber társalgási nyelv. Jeruzsálemben, mint említettük שפה ברורה czimen egyesület alakult, melynek célja a héber nyelv terjesztése. Az egyesület már tevékenyen működik. Jutalmakban részesíti a szefard Talmud tóra és a szefard leányiskola tanítóit, kik a héber nyelv tanítása körül érdemeket szereznek maguknak. Kiadott egy kis szótárt, melyben befoglaltatta a társalgáshoz legszükségesebb mindennapi héber szókat. Az egyesület működése iránt legnagyobb érdeklődés mutatkozik mindenütt.

— Augustza császárné. mint Berlinből írják, az ottani zsidó hitközség synylök házának 5000 márkát hagyományozott. A boldogult császárné tudvalevőleg lelkes pártfogója volt a nemeszcélú intézetnek és minden évben részesítette segélyekben.

— Dai Butsu. Nagyt néz a nyájas olvasó; hát ez meg micsoda? Mi az a Dai Butsu? Fán terem, vagy gyárban készítik? főzve, vagy sültén eszik? Hát bizony magunk se tudtuk, míg csak fel nem világosított egy Yokohamából érkező levél, melyből megtudtuk, hogy Dai Butsu nem gyümölcs, nem is tészta, hanem valóságos — isten és egyelőre cégéréül szolgál a Dai Butsu, Curio Grand Depot-nak. Ennek a nagyterjedelmű ritkaság-kereskedésnek teljes címe: Dai Butsu great specialites and grand depot of all Classes of antique & modern fine art curiosities. Silk embroideries, bronzes etc. No 80. Main Street, Yokohama (Japan). English spoken, man spricht deutsch, on parle francais, magyarul beszélünk. Igen ám, magyarul is, mert az üzlet élén magyar ember áll, t. i. Komor Győző hazánkfia, ki három év előtt ment ki Japánba. Komor Győző fia a néhány év előtt elhunyt Kohan Salamon fővárosi hittanárnak és érdemes zsidó írónak. A rövid idő alatt, melyben Japánban tartózkodik, annyira elsajátította a köznyelvet, hogy most egy Handbüchlein japanischer Worte und Phrasen cz. könyvet is irt; ezt kiadta a Kelly & Walsh cég, melynek Yokohamában, Shangaiban, Hongkongban és Singaporeban vannak üzletei. Mint

Komor ur írja, Yokohamában több európai zsidó család lakik, kik a nagy ünnepeket együtt tartják meg, istentisztelettel szentelve meg őket. Rendes templom azonban nincs.

— Száz éves zsinagóga. A londoni Dukes-place zsinagógában a napokban ünnepelték meg a templom századik évfordulóját. A chif-rabbi elhalálása miatt a nagyobb ünnepélyességek elmaradtak ugyan, de azért az alkalmi istentiszteletre mégis impozáns nagy közönség jelent meg. Maga Isaac Icrdmayor is ott volt. Dr. Adler Hermann remek beszédben ecsetelte az angolországi zsidók történetét, megemlékezve róla, mint vívták ki maguknak hitsorsosaink a telyes egyenjogositást. Beszédében boldogult atyjáról is megemlékezett. A 150. zsoltár elénekelése után Hast rabbi elmőndta a muszaf imát, mire az ünnepély véget ért.

— Saussier tábornokot három évre kinevezték Páris katonai-parancsnokká; oly kitüntetés ez, melyet kiváló hitsorsosunk jól megérdemelt.

„A s.-a.-újhelyi izraelita hitközség, mint anyakönyvi kerület“ előljáróságától.

239. szám. 1890.

Pályázat.

A „Sulchan-Aruch“ alapján álló status-quo-ante szervevetű s.-a.-újhelyi izr. hitközség-, mint anyakönyvi kerületben 1500 forint évi fizetéssel és egyéb helyben szokásos jövedelmekkel javadalmazott rabbisági állásra ezennel pályázat hirdtetik.

Pályázók, kiktől az anyakönyvek vezetésére előirt törvényes minősítésen kívül a rabbisági teendők végzésére általánosan elismert 3 rabbi tekintélytől nyert képesítési bizonyítvány, valamint a magyar és német nyelvnek szóban s írásban való teljes bírása kívántatik, felkéretnek, hogy koruk-, és családjukra vonatkozó okmányokkal is felszerelt kérvényeiket folyó évi június hó 15-éig az alóirt előljáróshoz beküldeni sziveskedjenek.

Kelt a s.-a.-újhelyi izr. hitközség előljáróságának 1890. évi április hó 14-én tartott üléséből.

Némethy
titkár,

Schwarz Bernát
elnök,

Pályázat

A **losonczi és l-tugári** izr. hitközségben üresedésben levő **főkántori** állásra ezennel pályázat nyittatik. Az illető pályázóktól megkivántatik, hogy zeneileg képzett, templomi énekar szervezésére képes, kellemes hangú, jó kántor és Kore legyen. Évi fizetés **1000** frt., **szabad lakás** és a **szokásos mellékjövedelem**.

Kerestetik továbbá egy templomi **énekkarvezető**, kitől zenei képzettség- és kellemes jó hangon kívül megkivántatik, hogy sóchet ubódek is legyen. Évi fizetés **400** frt és fél sechita.

Pályázati kérvények, melyekhez képzettség-, eddigi működés-, kor-, családi viszonyok-, kifogástalan vallásos, erkölcsös előéletéről tanuskodó bizonyítványok, vagy ezek hiteles másolatai csatolandók, **f. évi május hó 10-ig** alulirt elnökhöz küldendők be.

Próbaelőadásra, csakis az előjáróság által erre meghívottak bocsáttatnak, s az utiköltségek csak a megválasztottaknak térítetnek meg.

Losonczon, 1890. évi április hó 7-én.

Barta Lajos
hitk. jegyző.

Sternlicht Vilmos
hitk. elnök.

Állomást keres

egy megfelelő **rabbi h.** és **anyakönyvvezető**, ki egyszersmind שוחט ובודק וקורא, jó בעל תפילה és kitűnő במהל, családi viszonyok miatt állomását változtatni óhajtana. Szives ajánlatok „**Kerületi rabbi**“ ezim alatt a kiadóhivatalhoz kéretnek.

MATTONI ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE

gyógyhely BUDAPESTEN, (Budán).

Megnyitás április hó 28-án.

Kiváló gyógyhatással bír

női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő oryos dr. BRUCK J. (vigadó-tér 1. sz.)

Egészséges fekvés, — jutányos lakások, — jó vendéglő.
Pontos közlekedés a társaskocsikon reggeli 5 órától kezdve.

Állomási hely: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület közelében

Pályázat.

Az alulírott izr. hitközségnél **f. é. június 1-én** elfoglalandó **kántori állás** betöltésére ezennel pályázat hirdettetik, mely állás o. é. **500** frt, természetbeni lakással és a szokásos illetményekkel van javadalmazva. Kivántatik, hogy az alkalmazandó zenei képzettséggel birjon, jó Koreh, Sóchet és Mohel legyen.

Utiköltségek csak a megválasztottnak fognak megtérítettetni.

**A karánsebesi izr. hitközség
előjárósága.**

Huzás már május 1-én!

Osztr. vörös-kereszt sorsjegyek

Évenként 3 huzás

Főnyeremény **50.000, 25.000** forint

Olasz vörös-kereszt sorsjegyek

Évenként 4 huzás.

Főnyeremény **100.000, 50.000** lira

Minden sorsjegynek okvetlen nyernie kell.

Egy sorsjegyre két nyeremény is eshetik.

Eredeti sorsjegyek a napi árfolyamon vagy

☞ részletfizetésre ☜

az 1883. évi XXXI. trvc. értelmében.

Osztr. vörös-ker. sorsjegyek | Olasz vör.-kereszt sorsjegyek

1 drb 36 havi — frt 85 kr. | 1 drb 36 havi — frt 60 kr.
2 drb 36 havi 1 frt 70 kr. | 2 drb 36 hevi 1 frt 20 kr.

Azonnali játékjog.

☞ Vidéki megrendelések (20 kr. postadíj beküldésével bérmentesen), pontosan eszközöltetnek.

☞ Sorsolási értesítő megküldetik ☜

Budapesti Előlegezési, Bank- és Váltó-Intézet

KÖNIGSBAUM és HATSCHEK

Budapesten, Károly-körut 18. szám.